

www.e-rara.ch

**Silva locorum, qui frequenter in concionibus occurrere solent, omnibus
divini verbi concionatoribus, cum primis utilis & necessaria**

Luis

Venundatur Parisiis, 1586

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: RRa 166

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-26764>

Prudentia, imprudentia.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

COLLE. 2. Re. 10. Quàm difficile improbi homines eam virtutem aliis tribuunt qua ipsi carent; Sic optimates Anon regis filiorum Amò nequaquàm persuadere sibi potuerunt, Dauidem grato & beneuolo animo legatos ad visitandum & consolandum ipsum venisse. Quo errore decepti, insigni contumelia eius legatos affecerunt: quæ res interitum & ruinam eorum regno attulit.

Prudentia, Imprudentia.

Gregor.

Plerumque virtus, cum indiscrete tenetur, amittitur: cū discrete intermittitur, plus tenetur. Greg. in mor.
Solerter animus ante actionis suæ primordia, cūcta debet aduersa meditari: vt semper hæc cogitans, semper cōtra hæc thorace patientiæ munitus, quicquid accesserit, lucrum putet. Greg. in moral.

Infirmi dum ventura mala præuidere nesciunt, tantò eis grauiora fiunt, quantò ab eis inopinata tolerantur: prouidis aut repente aduersa non veniunt. Aduersa autem plus sentiunt, qui de prosperis extolluntur. Greg. in mor. lib. 13. c. 8.

August.

Eleganter dictum est, cum quis in patium cecidisset, & aqua cum suffocaret, accessit alius, & eo viso admirans ait, Quomodo huc cecidisti? Obsecro (inquit) cogita quomodo hinc me liberares, non quomodo hic ceciderim, quæras. August. in Epistol. ad Hierony.

Hæc pax domestica, & cohabitantium ordinata à D^o cōcor dia & clara iustitia: vt scilicet, qui excellunt ratione, excellant dominatione. Idem in lib. senten.

Vbiunque fuerit prouidentia, frustratur vniuersa contraria: vbi autem prouidentia negligitur, omnia contraria dominantur. Idem lib. de sing. clerico.

Ille iuste & sancte viuit, qui rerum integer æstimator est: ipse est qui ordinatam habet charitatem, ne aut diligit quod non est diligendum, aut non diligit quod est diligendum: aut amplius diligit, quod minus est diligendum: aut minus diligit quod amplius est diligendum. Idem lib. de doctri. Christ.

Prudentia

Prudentia absque bonitate, malitia est: & simplicitas absq; ratione, stultitia nominatur. Hierony. super Oseam.

Hierony.

Discretio est quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus viriū erit. Ber. sup. Canti.

Bernar.

Virtus discretionis absque charitatis fervore iacet: & fervor vehemens absq; discretionis temperamento, præcipitat. Idem super Canti.

O vitinam sapires, & intelligeres, ac nouissima prouideres. Saperes quæ Dei sunt, intelligeres quæ mundi sunt: prouideres quæ inferni sunt. Profecto inferna horreres, superna appeteres, quæ ad manus sunt, contemneres. Idem in Epist.

Scopulus ille vitandus est, vbi alter offendit: Pecora ipsa vitæ nesciūt quæ se læsisse cognoscūt: neque itinera illa reperūt, vbi in foueam corruerunt. Tenaces laqueos auis capta declinat: rete auis suspecta non incidit. Isidor. lib. 4. Epistol.

Isidor.

Neq; vox in piscibus, nec virtus in hominibus imperitis querenda. Sextus.

Sextus.

Tutius est chordas remitti intensius quàm protendi: remissarum nanque intensio artificis peritia conualescit: sed quæ semel rupta est, nullo artificio reparatur. Hoc animaduertere discretionis est. Chrysost. de cur. alie. mag.

Chrysost.

Sicut ij qui olfactus sensu integerrimè vigent, cum qui clā habet aromata ignorare nō possunt, ita & anima purissima fragrantia odoris quam ipsa ex Deo acquisiuit: fetoremque à quo ipsa perfecte liberata est, si sit in aliis, agnoscere (cæteris sine odoris sensu permanentibus) solet. Clim. Grad. 26.

Clima.

Solus sapiēs liber est, ac princeps, cū innumeros corporis dominos habuerit.

Philon.

Prudenti in Solon aiebat tantum cæteris virtutibus antestare quantum visus reliquos sensus excellit.

Solon.

Non quadratis aut amplis lateribus viri tutissimi sunt: sed qui recte sapiunt, vbiq; vincunt.

Sophocl.

Sapientiam decet prouidentia, non pœnitentia.

Epichar.

Multarum rerum magister est tempus.

Ex Ethic.

Illud est sapere, non quod ante pedes modo est videre, sed etiam illa quæ futura sunt prospicere.

men.

Terent.

Diogenes

- Diogen.* Diogenes nonnullos homines esse dicebat, qui cum belle dicere, recteque loquerentur: seipso non audirent: lyrarum more, quæ cum belle sonent, nihil tamen sentiunt.
- Pythag.* Magna eam peritiam existimato, per quam ferre possis imperitiam.
- Cato.* Demissos animo tacitos vitare memento.
- Idem.* Quia flumen placidum est, forsan latet altius vnda.
- Idem.* Cum sis incautus, neque rem ratione gubernes, Noli fortunam, quæ non est, dicere cæcam.
- Plinius.* Sapientior mortalium omnibus horis non sapit.
- Idem.* Pudendum est omnia animalia quæ sint ipsis salutaria nosse, præter hominem.
- Salust.* Fortunam ubi abire permiseris, frustra fugientem implorabis.
- Aristo.* Hoc autem animaduertere prudentia est.
- Ex diuersis.* Difficile est, simul multa conspicere.
- Idem.* Audere non est sapientis.
- Idem.* Desipere in loco summa sapientia est.
- Idem.* Prudentis est multa dissimulare.
- Idem.* Peccare denuo haud prudentis est viri.
- Idem.* Præterita compellunt nos futurorum rationem habere.
- Idem.* Parua sunt arma foris, si non est consilium domi.
- Cicero.* Sapientis est, nihil admirari cum acciderit, nihil antequam eueniret, non euenire posse arbitrari. Cicero. in Epist.
- Idem.* Non potest in eo esse succus diuturnus, quod nimis celeriter est maturitatem assecutum. Idem. 2. de Orat.
- Idem.* Nihil est turpius, quam sapientium vitam, ex insipientium sermone pendere. Idem. 2. de Finib.
- Idem.* Qui ex errore imperitiæ multitudinis pedit, is in magnis viris non est habendus. Idem. 2. de Officiis.
- Idem.* Multa sunt incommoda in vita, quæ sapientes commodorum compensatione leniunt: stulti nec vitare venientia possunt, nec ferre præsentia. Idem. 1. de nat. Deo.
- Idem.* Prudentia est rerum expectandarum scientia. Idem lib. 1. offi.
- Idem.* Est philosophia paucis contenta iudiciis, multitudinè; consulto fugiens, eique ipsa & suspecta & inuida. Idem. 2. Tuscul.
- Idem.* Ut multò maiora sunt opera animi quam corporis: sic ex res quas persequimur ingenio ac ratione, gratiores sunt quàm hæc quas viribus. Idem. 2. offi.

¶ Sunt quædam finitima virtutibus vitia: quæ nisi diligenter adueritas, facile in animum latenter irrepit. Verbi gratia: prudentiâ vides astutiâ finitimam: iustitiâ crudelitati: fortitudinem temeritati: liberalitatem prodigalitati: religionem superstitioni: spem præsumptioni: timorem pusillitati: & cæteras item virtutes suis contrariis (inter quæ sunt positi) vicinitate quadam similes apparere. Vigilet itaque diligenter quisquis magnos in virtute voluerit facere progressus; ne ad vitia propinqua & vicina dilabatur incautus. Prudens itaque Dei seruus sic virtutes amplectatur: vt cum se dederit prudentiâ, fugiat astutiâ: cum iustitiâ, crudelitate: cum fortitudini, temeritatem &c. Hac enim moderatione potissimum virtus indiget moralis: quæ inter duo extrema sita est. Quin & humilitas ipsa, à socordia & negligentia, finitimis sibi vitiis, cauere debet. Cû enim humilis seipsum agnoscat, ac suarû viriû imbecillitatem sæpe sit expertus (ex eo enim quod toties ad virtutis culmen aspirat, nec eò perueniat) diffidit plane sibi: spem que suam omnem sic collocat in Deo, vt periculum sit, ne totum onus in ipsum reiciens, nihil sibi operis relinquat. Humilitati ergo diligentia & vigilia iungenda est: ne aut humilitas sine diligentia torpeat, aut diligentia sine humilitate de se aliquid præsumat.

Duo sunt infantium propria: ignorantia, & imbecillitas: duoque item sunt virorum propria, iudicium, ad discernendum, & robur ad labores perferendos. Quo sit paruulos existimandos esse, qui & ignorantes & infirmi sunt: robustos autem, prouectæque ætatis qui potissimum discretionem, & fortitudine, atque patientia fortitudinis comite vigent.

In vno homine duplex homo est, interior videlicet & exterior: alter spiritualis, alter carnalis: quorum vterlibet sibi connaturalia appetit, ille spiritualia, iste carnalia. Itaque similis mihi homo esse videtur alicui viro nobilissimo atque sanctissimo, qui vxorem habeat male sanam, pessimisque moribus imbutam, quæque omnibus mariti cœptis ac sententiis aduersetur. Quod obrem si vir recte sapiat, illud præcipue statuere apud se debet, vt nunquam mulieris huius consiliis acquiescat, & quidquid illa suggererit, eò ipso suspectum habeat.

Epictetus philosophus duas vnicuique rei anfas inesse ait, qui bus aliter atque aliter prendi potest. Stulti autem eam prendere solent, quæ ipsi incòmodum afferat: sapientes vero eam quæ omnem illis molestiam adimat: hoc est id in quacunque re (præcipue aduersar) considerant, quod pacem foueat, quod que illos à statu & tranquillitate mentis non deiciat.

Quemadmodum Ianus duas apud veteres dicebatur habere facies: ita fere vnaqueque res totidem quodammodo facies habet: alteram quidem à fronte, alteram à tergo. Stulti autem primam fere rerum faciem contemplantur, ideoque falluntur. Sapientes vero vtranque simul aspiciunt: Res enim fere omnes, aliud in recessu abscondunt, aliud in fronte promittunt. Et species quidem prior sæpe fallit. Quo circa recte Salomon, Ne intuearis inquit, vi
I. Re. 16.
Prov. 2. nū quando flauescit: cum splenduerit in vitro color eius &c. Item
Prov. 3. illud, Fauus distilans labia meretricis: nouissima autem eius amara quasi absynthiū. Itaque vir sapiens caudam magis scorpionis, quam blandientem faciem attendit.

Quemadmodum dialectica ad hoc potissimum inuenta est, ne in veritatis inquisitione deciperemur: & ut vera à verisimilibus discerneremus (cum multa falsa imaginem veritatis præferat) ita nobis pro dialectica discretio esse debet: qua veram virtutem à falsa virtutis specie desingamus: ne videlicet (quod multis cōtingit) vitium virtutis specie nos fallat.

Naturales affectus qui in corde nostro sunt, velut stimuli quidā ad paranda ea quæ sunt vitæ necessaria, conditoris providentia dati sunt. Sed quoniam affectus isti cæci & vehementes existunt, ratio veluti auriga ab eodem opifice donata est: quæ illos velut præcipientes in cursu equos moderetur. Ad hunc ergo modum sancta desideria nobis, ad spiritualia bona, virtutesque parandas à Spiritu sancto donantur: quæ tamen discretionem tanquā auriga egent qua regantur, & ordinis, modi, temporis locique rationem habeant. Quare sine huius aurigæ consilio non est illis semper fidendum. Vnde multos Dei seruos multa passim opera grandia moliri vidimus, quæ parum felices exitus habuerunt. Quæ res docet discretionis illis iudicium in hac parte de
Prov. 3. fuisse. Hac de causa Salomon ait. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes: quia facient sibi pennas ut aquilæ, & vo-
 labunt

labunt in cœlum.

Diuina prouidentia non excludit humanæ consilia: quæ salutem afferre possunt. Vbi tamen hæc desunt, præsto adest diuina tutela. Hoc aperte videmus in Dauide rege, qui cum certo sciret ex diuina prouidentia se regnaturum, nihil minus tamen diligentem salutis & vitæ suæ curâ, gessit: Itaque partim fuga, partim prudentia (dum se apud Achis morionem simulauit) pericula contra se intenta depulit. Vbi vero humana industria nihil opis afferre poterat, ibi diuina prouidentia affuit: nam & Saulem ab obsidione Davidis repentino Philistinorum aduentu reuocauit: iterumque eodem Saule & satellibus eius, spiritu prophético arreptis Dauidem ab eminenti interitu vindicauit. Quare recte à Philone dictum est, tunc potissimum piis hominibus adesse diuinum, cum humanum cessaret auxilium.

Substantia festinata minuetur, quæ tamen paulatim colligitur manu, multiplicabitur. Adde etiam aliud festinationis incommodum, nempe illud: Qui festinus est pedibus, offendet. Vtrique enim pedes videlicet corporis & animæ, inconsiderata festinatione labuntur. Quamobrem viri sapientis est lentè festinare: quod quidem anchora delphino coniuncta, veteres olim significabant.

Qui patiens est, multa gubernabitur sapientia: qui autè impatiens est, exalta stultitiam suam. Patientia igitur est vera prudentiæ probatio. Gubernatoris artem declarant tempestates: prudentiam autem, res in omni modis & aduersæ. Quod idem Salomon alibi quoque testatur his verbis, Doctrina viri per patientiam noscitur non ergo religiosa verba, non longa oratio, non ieiunia, non æleemosynæ [quauis hæc clarissima virtutum officia sint] sed malorum humilis persectio perfecta virtutem & prudentiam declarat. Ut autem patientia prudentiæ, ita impatientia stultitiæ comes est. Vnde, Idem Salomon: Impatiens operabitur stultitiam: Quid autem aliud, ira & affectus præceps & impatiens poterit nisi stultitiam operari?

Non laudes virum in specie sua, nec spernas hominem in visu suo: brevis est in volatibus apes & initium dulcoris habet fructus illius. Hoc est autè quod Dominus ait, Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Huc pertinet & illud.

Cc 2 Priusquam

Eccel. 17. Priusquam interrogas, ne vituperes quenquam: & cum interroga-
ueris, corripie iuste. Priusquam audias, ne respondeas verbum: &
in medio sermone ne adicias loqui. Prudentiæ quoque munus
est, quod deinde subditur. De ea re quæ te non molestat, ne certe-
ris: & in iudicio peccantium ne consistas. Pro quo alius vertit, Ne
contendas de eo quod tua nihil interest: nec te iudicem adiu-
gas consensui sceleratorum.

Eccel. 27. Consummatio timoris Dei sapientia & sensus. Ex quo pater
perfectæ virtutis fructum esse consummatum iudiciū atque sapien-
tiam: hoc est omnia prospicere, & de rebus omnibus recte iudica-
re. Sicut enim adultum ab infante, iudicium: ita perfectum ab im-
perfecto prudentia distinguit. Prudentiæ est & illud *Eccel. 27.* Ante
sermonem ne laudes quenquam. hæc enim tentatio est homi-
num. Quæ nam hic tentatio est? Nimirum velle protinus effutire
quidquid primo rerum aspectu concipiunt. Vix enim continere
se possunt multi, quia quod sentiunt, protinus euomant.

Prudentiæ virtus ad hoc maximè necessaria est, ut hostium no-
strorum insidias & fraudes à longe odorari valeamus. Quam nasi
nomine Sponsus *Cant. 7.* in Sponsa commendat his verbis, Nasus
tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum. Damascus
caput erat regni Syriæ: quod Israelitico regno infestum semper
erat: Aduersus autem hostilis huius regni insidias Salomon in
confinibus Libani montis, altissimam turrim erexit: unde explora-
tores, omnes hostium insidias à lōge videre, & denūtiare possent.
Rectè ergo huic turri prudentia comparatur. Hoc enim inter cæ-
tera præcipuum prudentiæ munus est, procul odorari bellum, &
omnia hostium nostrorum consilia animaduertere, & ad illa op-
portunè præmuniri, & ante languorem adhibere medicinam va-
leamus: ut hac cautione muniti, non circumueniamur à Sathana:
2. Cor. 2. nō enim (ut ait Apostolus) ignoramus cogitationes eius. Ideo au-
tem altissimæ huic turri nasus Ecclesiæ comparatur, quod non vul-
gari, sed maxima & insigni prudentia prædita & instructa esse de-
beat: quia non modo instantia, & oculis obiecta pericula videat,
Ezech. 1. sed procul etiā posita odoretur, & ad illa se munit. Propter quod
sacra illa Ezechielis animalia, nō binis oculis ut cætera, sed oculis
ante & retrò plena sunt undique. Est enim prudentia tum vir-
tutum omnium auriga, tum periculorum omnium prospectrix.

Melior est enim prudentia quàm vires. & vir prudens quàm fortis. Quia cum dispositione initur bellū, & erit salus v. m. c. Hinc illud Salomon. Civitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiducia eius.

*Sapient. 6.
Prov. 24*

Superhumerales sacerdotis, quod humeros tegebat, & rationale quod pectus, sic à Deo fieri praecepta sunt, vt fibulis quibusdā connexa, à se nunquam separari possent. Superhumerales, onera laborum, rationale, rationis iudicium & prudentiam designant: quæ duo separari à se nunquam debent, vt videlicet rationale sit obsequium & labor noster. Nullum enim sacrificium nisi discretionis sale conditum, gratum Deo est. Vnde Leui. 2. praecepit Dominus. Quidquid obtuleris sacrificij, sale condies: nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Ideo sal sine mensura à rege Persarum dari praecepitur in vsus templi.

Non raro contingit, vt qui in aquis periclitanti subuenire incautius properant, nullam perituro opem ferant, & ipsi cum illo simul pereant. Quoniam verò hoc eodem modo periclitari possunt, qui animarū saluti student, ideo Eccl. monet, Recupera proximum secundum virtutem tuam: & attende tibi ne incidas.

Eccl. 29

In arcam Noe non solū munda, sed etiā immunda fuerūt animalia: habuit homines, habuit & serpētes. Sed cū tot tamē essent animalia, homines octo tantū fuere, qui in summo arcæ loco cū Noe vesabatur. Quare Origēnes illud significari ait, quod cū infinitis penē sit numerus eorū qui affectibus & cupiditate brutorū morē ducūtur, pauci tamen sunt, qui spreis affectibus & cōculcatis, ratione omnia metiātur, & ratione gressus suos dirigāt. Res planē miseranda, & quæ naturæ lapsum facile indicet: quòd videlicet in rationali creatura tam pauci sint, qui ratione vitā suā moderentur: cū domos, vestes, cæteraque ad vitæ cultum pertinentia non nisi magna solertia & consilio faciant.

Stultitia.

SAepe reprobi per hoc quod vnum, vel minimum donū suū incautē conspiciunt, mala multa & grauiā in quibus demersi sunt, non agnoscunt. Greg. in mor.

Gregor.

Cc ; Tanto